כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת וארא ■ ימי השובבי"ם ■ כ"ה טבת ה'תשע"ט ■ 02.01.2019 ■ גליון מס' 512

תפוצה לכל קהילות ישראל

"מדוע על נשים להסתיר את גופן?"

/ רחל כהן וולמן*

"מדוע היהדות מורה לנשים להסתיר את גופן? האם יש משהו מביש או רע בגופה של האישה? אם הגברים אינם מסוגלים לבלום את יצריהם, הרי זו בעיה שלהם! מדוע על האישה להסתיר את גופה רק בגלל אנשים אחרים המתקשים להתגבר על הפיתוי?"

שאלות מסוג זה נזרקות לא אחת לחלל האויר בשיח הציבורי, לעיתים מוטחות בהאשמה. הן נובעות מתוך ההנחה שהסיבה היחידה להתלבש בצניעות היא למנוע פיתויים. ההנחה הזאת אינה מדויקת כלל. הלבוש הצנוע על פי היהדות אינו קשור רק לאופן שבו אנשים אחרים רואים את הנשים, אלא גם לאופן שבו נשים רואות את עצמן.

לכסות משהו אין פירושו להתבייש בו. מתי ראיתם לאחרונה את ספר התורה? לעולם לא נשאיר ספר תורה כשר פתוח סתם כך. תמיד נסתיר אותו בעטיפות רבות. התורה נשמרת בתוך בית כנסת, בארון הקודש, מאחורי פרוכת, עטופה בכיסוי וקשורה היטב בחגורה. מוציאים אותה אך ורק למטרות קדושה, כגון לקריאה בה במהלך התפילה. באותם זמנים מיוחדים אנו פותחים בזהירות את הפרוכת, פותחים את דלתות ארון הקודש, מוציאים את ספר התורה ומסירים מעליו את עטיפותיו. ברגע שסיימנו מיד נעטוף אותו שוב ונשיב אותו למקומו המקודש.

מדוע אנו נוהגים כך? מדוע משתדלים עד כדי כך להסתיר את התורה? האם אנו מתביישים בה? האם יש בה משהו מכוער?

כמובן שלא. ההיפך הוא הנכון.

הסיבה שאסור להשאיר את התורה חשופה ופתוחה, היא מפני שהיא החפץ המקודש ביותר שלנו, משום שהיא כה קדושה ומיוחדת ויקרת ערך עבורנו. אנו שומרים אותה בעטיפות מכיוון שאסור לנהוג בה בקלות ראש או בחוסר תשומת לב. אילו הייתה התורה תמיד פתוחה וגלויה לעין, הדבר עשוי להוזיל את ערכה, לא רק בעיני זרים, גם בעינינו, והדבר היה פוגע בקדושתה. בכך שאנו שומרים אותה הרחק מעין רואה ומוציאים אותה רק בזמנים מיוחדים, אנו שומרים על רגש של יראת כבוד ויראת קודש כלפי התורה.

באופן דומה נכון הדבר גם באשר לגופינו. הגוף הוא יצירתו המופלאה והקדושה של אלוקים. זהו ביתה המקודש של הנפש. הצנעת הגוף היא הדרך שבה אנו שומרים על רגש של כבוד והערכה כלפיו, וזאת לא משום שהוא דבר להתבייש בו, אלא משום שהוא כה יפה, יקר ערך ומופלא בעינינו.

חשוב לציין, כי הדבר נכון גם ביחס לגופם של גברים, לא רבים יודעים, שגם לגבי גברים חלים חוקי צניעות (אם כי שונים מאלו של הנשים). אך ביחס לנשים זה נכון אף יותר. הגוף הנשי ניחן ביופי ובעוצמה שעולים בהרבה על אלו של הגוף הגברי. חכמי הקבלה מלמדים שגוף האישה ניחן ביופי עמוק יותר, משום שנפשה של האשה מגיעה ממקום גבוה יותר. זוהי הסיבה שבגללה גופה צריך להישמר מכוסה עוד יותר, ובלבוש צנוע יותר.

בעולם שבו הפכו את גוף האישה לסמל פרסומי זול, איננו צריכים הוכחה לאמת שבחוכמת היהדות. היכן שהכול חשוף וגלוי לעין אין שום דבר מקודש ומכובד, הדבר הופך לנחות ולעיתים אף בזוי. איפה שהוא עמוק פנימה, כולנו מבינים זאת: והוא יקר לנו באמת, אנו שומרים לעצמנו, מכובד, עטוף ומכוסה.

* ד"ר רחל כהן וולמן היא מאבחנת התנהגותית של ילדים / ניו-יורק / תורגם מאנגלית

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ברכת "המוציא" ויציאת מצרים
במסכת ברכות (לח, א) מובאת מחלוקת בין ר' נחמיה לחכמים מהי הברכה שיש לברך על הלחם: "ת"ר: מה הוא אומר?...
המשך בעמי 2

כימי צאתך מארץ מצרים
בשנת תרע"ח נשאל הראי"ה קוק על ידי תלמידו ד"ר זיידל האם תקופתנו היא "אתחלתא דגאולה" ועל כך הוא משיב...
המשך בעמי 2

הכיצד מכת שחין על ידי משה רבנו?
בפרשתנו פרשת וארא כתוב, ויאמר ה' אל משה ואל אהרן קחו לכם מלוא חופניכם פיח כבשן וזרקו משה השמימה לעיני פרעה...
המשך בעמי 3

שוויית חורף
יומיים לפני שאבי ז"ל נפטר, נולד לנו בן בשעה טובה, וכך יצא שהברית לבנינו נ"י נערכה בתוך שבעת ימי האבל...
המשך בעמי 4

סיפור לשבת
מפלאות הבעש"ט
מעשה זה סיפר הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל - ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א: באחד ממימי טבת הסגריריים...
המשך בעמי 5

שביבים
■ "במקום הכי בזוי"
■ ארץ ההשגחה הקדושה והנבואה
■ הבט לפנימיות!
■ תפילה לעני כי...תעזור
המשך בעמי 6

ברכת "המוציא" ויציאת מצרים

/ הרב נחום בוצ׳קו שליט"א

במסכת ברכות (לח, א) מובאת מחלוקת בין ר׳ נחמיה לחכמים מהי הברכה שיש לברך על הלחם: "ת"ר: מה הוא אומר? המוציא לכם מן הארץ. רבי נחמיה אומר מוציא לחם מן הארץ" (בלי ה׳ הידיעה). לדברי רבא כולם מסכימים שלשון "מוציא" מתייחסת לאירוע שהיה בעבר, שהרי כתוב "אל מוציאם ממצרים" (במדבר כג, כב) - ופרשה זו נאמרה הרבה אחרי שיצאו ישראל ממצרים,והמחלוקת היא לגבי לשון "המוציא" - האם לשון זו מתייחסת לעבר או שמא לעתיד? חכמים סוברים שלשון "המוציא" היא לשון עבר, על פי הפסוק "המוציא לך מים מצור החלמיש" (דברים ח, טו), כלומר "המוציא" משמעו "כבר הוציא". רבי נחמיה סובר לעומתם שזוהי לשון עתיד דווקא, שהרי בפרשתנו כתוב "המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" (שמות ו, ז) - ולשון זו נאמרה בשעה שבני ישראל היו עדיין משועבדים, כלומר, לשיטת ר׳ נחמיה יש בפסוק זה הבטחה אלוקית למשהו שיקרה בהמשך, ואילו חכמים לשיטתם מבינים בפסוק שכביכול הקב"ה אומר לישראל: כשתצאו ממצרים אעשה לכם סימן שתדעו שאני הוצאתי (בלשון עבר) אתכם ממצרים...

מקובלנו שכשחז"ל מביאים הוכחה שנראית לכאורה "רק" לשונית, למעשה יש לימוד עמוק יותר שאליו הם רוצים לכוון אותנו. מה מבקשים חז"ל ללמדנו? ומה הקשר בין הברכה על הלחם לבין יציאת מצרים?

הלחם הוא עיקר מאכלו של האדם. על אף שהלחם אינו מגיע ישירות מן הארץ, ועל האדם לעמול כדי שיוכל לאכלו, תיקנו חז"ל שיש לברך "המוציא לחם מן הארץ", כדי שנזכור ונפנים שכל היכולות האדירות של האדם באות מריבון העולמים, והוא הנותן לנו כוח לעשות חיל.

במחלוקת חכמים ורבי נחמיה יש שמדגישים את יציאת מצרים כאירוע בעבר, ויש שמדגישים אותה כאירוע שיתרחש בעתיד. יציאת מצרים בפרט ויציאת עם ישראל משעבוד האומות בכלל הן תהליך ארוך שהולך ומתקדם לכל אורך ההיסטוריה, תחילתו בעבר והמשכו בעתיד, וגם היום כשאנו זוכים לחיות בדור של גאולה עדיין לא הגענו לגאולה השלמה, ויש עוד לא מעט סוגי שעבוד שאנו משועבדים להם.

כמו שבאכילת הלחם - אף שאנו משקיעים מאמצים רבים אנו זוכרים כל יום שמי שמוציא לחם מן הארץ הוא הקב"ה והוא השורש לכלל כוחותינו המסייעים לנו במאכלנו ובפרנסתנו, כך בגאולה - כפי שביציאת מצרים עיקר הגאולה התבצעה בהתערבות אלוקית, גם כיום אנו צריכים לזכור ולהפנים שאף שאנו שותפים מלאים בקירוב הגאולה בהקמת מדינת ישראל, בביסוס זרועות הביטחון ובניצחון במלחמות - כמובן שהמקור התמידי לכל הניסים האלה הוא ריבון העולמים.

כימי צאתך מארץ מצרים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בשנת תרע"ח נשאל הראי"ה קוק על ידי תלמידו ד"ר זיידל האם תקופתנו היא "אתחלתא דגאולה" ועל כך הוא משיב [אגרת תתעא]: "כן, אתחלתא דגאולה ודאי הולכת ומופיעה לפנינו!". והוא מבשר שם שההשגחה העליונה תביא את ההתחלה הזו למעלה יותר רוממה ממה שהיא כיום. והנה לאחרונה קמו קולות במחננו המטילים ספק בזיהוי תקופתנו כ"אתחלתא דגאולה" אם בגלל עקירת ישובים אם בגלל נסיגה מחבלי ארץ וכדומה, כאילו הכשל הזה הוא סימן שאין אנו במסלול של גאולה. גם הקול הזה אינו חדש אנו שומעים אותו כבר בגאולת מצרים בה משה רבנו התלונן בפני בורא עולם: "למה הרעותה לעם הזה, למה זה שלחתני, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך ארע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך". גם כאן ראה משה שיש נסיגה בגאולה על כן הטיל ספק בשליחות הגאולה. תשובה לספק של משה מוצאים אנו במדרש [שיהש"ר פר׳ ב]: "דומה דודי לצבי - מה צבי זה נראה וחוזר ונכסה נראה וחוזר ונכסה, כך גואל הראשון נראה ונכסה וחוזר ונראה . . .יהודה ברבי אמר לקירסין: כך גואל האחרון נגלה להם וחוזר ונכסה מהן". יש כאן לימוד מגאולת מצרים לגאולה האחרונה שגם אם הגאולה נכסית היא נמשכת ומתגלגלת וסופה להיגלות. ואולי משום כך אנו מבקשים שלוש פעמים בכל יום: "ותחזינה עינינו בשובך לציון", כי יש עתים שהשכינה שבה לציון אך אנו לא זוכים לראות את זה.

את הקשר של יציאת מצרים לגאולה האחרונה מוצאים אנו בדברי הנביא מיכה [ו טו]: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" ומכאן למדו במדרש [תנחומא, תולדות יז] את הדמיון בין שתי הגאולות: "כך אני עתיד לגאול אתכם לעתיד לבא משעבוד אדום ולעשות לכם נפלאות, שנאמר: 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'". מדבריו של הנביא אנו לומדים שגאולת מצרים לא היתה אירוע חד פעמי אלא דגם לגאולת ישראל העתידה וממנה לקבל תשובות לשאלות ומבוכות העשויות לצוץ בתהליכי הגאולה העתידית. מקור נוסף המקשר את גאולת מצרים (פסח) לגאולה העתידה מוצאים אנו גם בדברי ה"שפת אמת" [לחנוכה שנת תרמ"א] שהסביר שיש חגים המפורשים בתורה שבכתב וכנגדם יש חגים מתורה שבע"פ שהם מקבלים את אורם מהמקביל שלהם בתורה שבכתב, כדמיון אור הלבנה הבא מאור החמה. כך היו"ט (של התורה) משאיר רושם בכנסת ישראל, ובכח זה הוציאה כנסת ישראל כנגדם רגלים אחרים (מדרבנן), כך שחנוכה היא הארה מחג הסוכות, ופורים מחג השבועות, רק לחג הפסח אין עדיין מקבילה,

אבל אנו מקוים להיות עוד ככתוב: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". דברים אלו כתב ה"שפת אמת" לפני למעלה ממאה עשרים שנה. והנה בימינו ניתווסף "יום העצמאות" ליום שמחה על גאולתנו ופדות נפשנו שהרבנות הראשית קבעה אותו ליום הודאה ושמחה, ונתקיימו כאן דבריו של ה"שפת אמת". ולחיזוק רעיון זה של הקשר בין יום העצמאות לחג הפסח אפשר להביא מדברי הטור (אורח חיים סימן תכד) שכתב: "סימן לקביעות המועדים א"ת ב"ש, ג"ר ד"ק, ה"ץ ו"פ, - פי' (א"ת) - ביום א' של פסח יהיה לעולם ט' באב, וסימן: על מצות ומרורים יאכלוהו. (ב"ש) - ביום ב' (של פסח יהיה) שבועות. (ג"ר) - ביום ג' בו ר"ה. (ד"ק) - ביום ד' בו קריאת התורה פי' שמחת תורה. (ה"ץ) - ביום ה' בו צום כפור. (ו"פ) - ביום ו' פורים שעבר". והנה בסימן הזה של הטור לא היה סימן לשביעי של פסח. חסרון זה נתמלא בימינו, לפי א"ת ב"ש המקבילה של אות ז היא ע' - ז"ע, ואכן ביום שביעי של פסח יחול לעולם יום העצמאות. וכך נסגר המעגל של שבעת ימי הפסח, יש כאן עוד קשר בין פסח לגאולתנו.

אחד הקשיים העומדים בפני שלומי אמוני ישראל ובמיוחד ה"חרדים" שבהם, היא השאלה כיצד אנו מייחסים "אתחלתא דגאולה" לתקופה שההתנהלות של רבים מאתנו אינה לפי התורה. וגם השאלה הזו אינה חדשה, כבר במצרים נשאלה השאלה הזו כמו שמובא במדרש [שיהש"ר ב]: "בשעה שאמר (משה) לישראל: בחודש הזה אתם נגאלין! אמרו לו: משה רבנו, היאך אנו נגאלין והלא אין בידינו מעשים טובים? אמר להם: הואיל וחפץ בגאולתכם אינו מביט במעשיכם הרעים". וכך מובא במדרש אחר [שמו"ר טו ד]: "'מדלג על ההרים' - אמר הקב"ה: אם אני מסתכל במעשיהם של ישראל אינם נגאלים לעולם, אלא למי אני מסתכל לאבותיהם הקדושים, בזכות אבותם אני גואלם". גם כאן אנו לומדים מגאולת מצרים לגאולתנו: שאין הגאולה תלויה בתשובה, וגם אם חלילה לא יהיו ישראל ראויים לה היא בוא תבוא בבוא עיתה. וכך כתב "אור החיים" בפירושו לתורה [במדבר כד טו]: "שאם תהיה הגאולה באמצעות זכות ישראל יהיה הדבר מופלא במעלה ויתגלה הגואל מן השמים במופת ואות כאמור בספר הזוהר. מה שאין כן כשתהיה הגאולה מצד הקץ ואין ישראל ראויים לה, תהיה באופן אחר ועליה נאמר שהגואל יבוא עני ורוכב על חמור".

הכיצד מכת שחין על ידי משה רבנו?

/ הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בפרשתנו פרשת וארא כתוב, ויאמר ה' אל משה ואל אהרן קחו לכם מלוא חופניכם פיח כבשן וזרקו משה השמימה לעיני פרעה. (שמות ט', ח')

בקובץ "עץ חיים" (קובץ ג', עמוד שפ"ד), העיר הרה"ג חיים מייזליש שליט"א, וז"ל: ידוע מה שאמרו חז"ל (שמו"ר ט', י') שלכן לא נעשו מכת דם וצפרדע על ידי משה, כי היה לו טובת הנאה מהמים כשהיה מונח בתיבה ושמרוהו מן הטביעה. [ומכת כינים לא היה העפר כדאי ללקות על ידי משה, לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול, (רש"י שמות ח', י"ב)], וכתבו המפרשים, כי הטבע בעצמו איננה חפצה בהשתנות ענייניה, לכן אין מן הראוי לעשות בו שפטים (עיין אשד הנחלים). ולפי זה קשה הא דמצינו במדרש רבה (שמות י"א, ה') גבי מכת שחין, שזרקו משה ואהרן פיח הכבשן לשמים, והגיע עד הכיסא הכבוד, והקב"ה פיזרם על כל ארץ מצרים, שהוא גם כן נגד הטבע, והלא כשנתגדל משה בבית פרעה ניצל על ידי הגחלים, אחר שמלאך גבריאל דחף ידו כדי שיטלן, כידוע מהמדרש (שמו"ר א', כ"ו), וצ"ע. עכ"ד.

ובס"ד נביא כמה תירוצים.

א במכת שחין לא הייתה מכה על הגחלים

הג"ר טוביה הלוי שולזינגר שליט"א, רב ואב"ד קרית אתא, תירץ (בקובץ הנ"ל גליון ה' עמוד שפ"ג אות ו') וז"ל: דבמכת דם לקה המים שנהפכו לדם, ובצפרדע לקתה הארץ, וכן כינים שהארץ לקתה, אבל במכת שחין מלא פיח כבשן הלך בכל ארץ מצרים, אך לא היה מכה על כל הגחלים.

ב מכת שחין הייתה על ידי הקב"ה

ידידי הג"ר יוסף חיים מסעוד אבוחצירא שליט"א, מח"ס "מרי"ח ניחוח", ושא"ס, תירץ עפ"י מה שכתב בפירוש התוספות על התורה, על הפסוק "וזרקו משה השמימה", וז"ל: מכה זו הייתה ע"י שלשתן, הקב"ה משה ואהרן. אהרן סייע לו שמילא חופניו מפיח הכבשן ונתנו ביד משה, ומשה זרקו, והקב"ה נהג הפיח בכל ארץ מצרים. וכו'. עכ"ל.

ועל פי זה יש לתרץ קושייתו שמכין שמכה זו הייתה על ידי הקב"ה אהרן ומשה, ומשה לא עשה בה את עיקר פעולת המכה, אלא הקב"ה עשה עיקר המכה, שפיזר את הפיח, אם כן אין כאן חוסר הכרת הטוב כלפי הגחלים שהצילו אותו.

ג מכת שחין הייתה על ידי אבק

ידידי הג"ר יוסף חיים אוהב ציון שליט"א, מח"ס "מאי חנוכה", ושא"ס, תירץ על פי דברי הרמב"ן (שמות ט', ט') שכתב שמכת השחין היה ע"י אבק, שנכנס ע"י הרוח, ואבק שירד על האדם ועל הבהמה מעלה בהן שחין כי היה חם ושורף. ואם כן לפי דבריו לא היה כאן כלל גחלים, רק אבק, והיינו דוחאי המכה נוצרה מפיח, אבל הייתה על ידי שינוי לאבק, ולכן אין זה דומה למכת דם ולמכת צפרדע וכינים.

ד חילוק בין הכאה לזריקה

לענ"ד נראה ליישב בס"ד דשאני מכת דם וצפרדע וכינים, ששם היה צריך משה להכות על העפר והמים וזה גנאי גדול, ולא ראוי לעשות כך, מאחר שהיה לו מהם טובת הנאה, ומשא"כ במכת שחין זרק משה פיח הכבשן לשמים, ואינו גנאי כל כך כיון שלא היכה את פיח

הכבשן, אלא זרקו למעלה, וטבע העשן שעולה תמיד למעלה, ולכן לא הוי גנאי.

ה הגחלים לא עשו לו טובה ישירות

עוד נראה לתרץ בס"ד דבמים ועפר היה ממש טובה מהם למשה, ומשא"כ בגחלים לא היה לו טובה ישירות בגלל הגחלים, דאדרבה משה רצה לקחת הזהב, ולא הגחלים, ורק גבריאל דחפו שיקח הגחלת, ונמצא שצריך לשמור הכרת הטוב לגבריאל, ולא לגחלים.

ו מהגחלים היה לו גם נזק

עוד נראה לענ"ד ליישב בס"ד שמעפר והמים היה רק טובה למשה, בשעה שנהנה מהם, ולא היה לו נזק כלל מהם, לכן היה צריך לשמור להם הכרת הטוב, אפילו כשצריך להכות המצריים, ומשא"כ מהגחלים אף שהיה לו טובה, מכל מקום גם קיבל מהם כוויה טובה, עד שנכווה לשונו (כמבואר במדרש שם), ולכן לא היה צריך לשמור לגחלים כל כך הכרת הטוב, במקום שעושה סך הכל לצורך הכאת המצריים.

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלת אברהם צבי פניגשטיין, צה"ל: יומיים לפני שאבי ז"ל נפטר, נולד לנו בן בשעה טובה, וכך יצא שהברית לבנינו נ"י נערכה בתוך שבעת ימי האבל על אבי ז"ל.

הברית והסעודה נערכו בבית האבל כנדרש על פי ההלכה, ובמהלך הסעודה העלו הדרשנים את העניין הגדול שיש בברית בתוך ימי האבלות על פי מה שמבואר בחז"ל שאם נולד בן זכר - נרפאת כל המשפחה.

שאלתי מחולקת לשתיים: א) האם אכן במקרה זה שייך לציין את דברי חז"ל אלה? הרי הלידה הייתה קודם הפטירה ורק הברית עצמה הייתה בתוך האבלות, והרי חז"ל אומרים 'נולד בן זכר' ואם כן במקרה שלנו זה לא שייך? ב) מה המשמעות למאמר חז"ל זה? האם יש לו משמעות הלכתית, או דברי נחמה גרידא, ומהו הביאור בכך שלידה של בן זכר מרפאה את המשפחה?

תשובה:

אתחיל בשאלתך השנייה וארחיב מעט בעניין זה: השולחן ערוך כותב[א] על פי התלמוד ירושלמי[ב] שבתקופת האבלות (עד סיום שנת האבל) מידת הדין מתוחה כנגד אותה משפחה, ולמה הדבר דומה? לכיפה של אבנים שאם נטלת אבן אחת הרי גם שאר האבנים בסכנת נפילה, כך גם המשפחה דומה לחומת אבנים שאם ניטלה אבן אחת, גם שאר המשפחה נמצאת בסכנה. וסיים השולחן ערוך 'ואם נולד בן זכר נרפאת כל המשפחה' והביאור הוא כהמשך למשל המוזכר שעל ידי לידת הבן מתמלא החלל שנפער עם פטירת המנוח ובכך מסתלק חשש ההתמוטטות[ג].

המצודת דוד[ד] מבאר על פי זה מה שמסופר בספר 'שמואל'[ה] שכאשר סיפרו לעלי את הבשורות הלא טובות מהמערכה שארון האלוקים נפל בשבי ושני בניו מתו, כלתו של עלי - אשת פנחס, כרעה ללדת, ואחרי שילדה נאמר לה 'אל תיראי כי בן ילדת' ומפרש המצודת דוד על פי הנ"ל שזו הייתה כוונתם לומר לה שאין לה יותר לחשוש ממידת הדין המתוחה על המשפחה מאחר שילדה בן ובלידת הבן נרפאה המשפחה.

הט"ז[ו] מבאר על פי מאמר חז"ל זה את מה שמבואר בשולחן ערוך בהלכות שבת שאם מנחם אבלים בשבת יאמר לו 'שבת היא מלנחם ורפואה קרובה לבוא ורחמיו מרובים' שלכאורה נוסח זה מתאים לביקור חולים ולא לניחום אבלים שמה שייך רפואה בבית האבל אחר שהנפטר נלקח לבית עולמו? אלא שהכוונה לאחל שאותה משפחה תראה רפואה ממידת הדין המתוחה עליה וכשם שמצאנו לשון רפואה בלידת בן זכר בתוך תקופת האבל.

בשו"ת 'שיח יצחק'[ז] רצה לחדש שבאופן שאכן נולד בן זכר במשפחה אם כן כבר יוכל האבל שנמצא בתקופת האבל לשמש כחזן בימים נוראים ואף על פי שמבואר בהלכה שאבל לא עולה חזן בימים נוראים (ובני עדות המזרח לא נוהגים כך) זהו משום מידת הדין המתוחה על האבל ולכן אין זה מומלץ שהוא ישמש כשלוחם של הציבור בימי הדין, אבל אם נולד בן זכר שכבר נרפאה המשפחה שוב אין מידת הדין מתוחה וממילא יכול לשמש כחזן, אמנם לא מסיק כן להלכה למעשה עיין שם.

בספר 'ילקוט יוסף'[ח] כותב בשם אביו מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל שאף על פי שמבואר בהלכה שלא שואלים בשלומו של האבל כל י"ב חודש משום שאינו שרוי בשלום, מכל מקום לאחר לידת בן זכר בתוך המשפחה כבר אפשר לדרוש בשלום האבל, ועיין שם בהערות שמרן הרב עובדיה זצ"ל אמר חידוש זה לגאון הרב שלמה זלמן אוירבך זצ"ל בעת שהגרש"ז בא לנחמו כשישב שבעה על אביו ז"ל והגרש"ז לא הסכים עמו בזה, וכן מביא מהרה"ג שריה דבילצקי שליט"א ששלל חידוש זה בהחלט, אמנם הגר"ע יוסף זצ"ל בכל זאת נקט כך מאחר שאם הבית יוסף מביא דברים אלו בשולחן ערוך בהכרח שיש להם משמעות הלכתית ואינם רק דברי נחמה.

ומעתה לשאלתך הראשונה: לפי המבואר לעיל לכאורה אכן לא שייך מאמר חז"ל זה אלא בלידה בתוך ימי האבלות שהרי כך הוא לשון חז"ל 'נולד בן זכר' וכמו כן לפי המשל המוזכר לעיל אם הלידה התרחשה לפני הפטירה אם כן החלל נפער לאחר מכן ושוב לא התמלא ובהכרח שרק לידה שאחר הפטירה נחשבת, ומה יועיל שהברית נערכת בתוך ימי האבל? אמנם מדברי המהרש"ל בתשובה[ט] מבואר שההכנסה לברית היא הלידה עיין שם בדבריו וצ"ע.

א - יו"ד סימן שצ"ד סעיף ד'.
ב - מועד קטן פרק ג' הלכה ז'.
ג - יפה מראה סוף מסכת מועד קטן.
ד - שמואל א' פרק ד' פסוק כ'.
ה - שמואל א' פרק ד'.
ו - או"ח סימן רפ"ז.
ז - סימן רס"ה.
ח - הלכות אבלות סימן כ"ג סעיף י"ד (עמ' ת"כ)
ט - סימן ע' ועיין עוד ביפה מראה סוף מסכת מועד קטן

סיפור לשבת

מפלאות הבעש"ט

מעשה זה סיפר הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל - ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א:

באחד ממימי טבת הסגריריים נסעו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א ומקורביו בדרכים מושלגות ובוציות לפדות שבויים מישראל. בדרכם עברו ליד פונדקו של יהודי. היה זה הפונדק היחיד בחבל ארץ זה, והנוסעים סרו פנימה לתפילת מנחה. למראה האורחים הבאים תחת צל קורתו, אורו פניו של הפונדקאי, שהיה יהודי חסיד וירא שמים, שלא זכה בכל יום לקבל אורחים יהודים, ובימות החורף על אחת כמה וכמה. לא ייפלא, כי כשנוכח שהבעל שם טוב הקדוש וחסידיו הם אורחיו הפעם, שמח האיש שמחה רבה, וערך לכבודם משתה גדול. במהלך השיחה נודע לפונדקאי מטרת נסיעתם של הבעל שם טוב ותלמידיו, והוא מסר לידי הצדיק סכום נכבד למען פדיון השבויים. בטרם נפרדו ויצאו לדרך, פנה הבעש"ט למארח ושאל אותו למצבו ולמצב בני משפחתו. "אולי ברצונך לבקש בקשה מיוחדת"? שאל. "ברוך ה'" השיב הפונדקאי, "אינני חסר דברי!". אמר הבעש"ט: אמנם לך אין כל בקשה ממני, אך לי יש בקשה ממך, ואנא אל תשיב פני ריקם. "מדוע אפוא מבקש רבנו ואינו מצוה? הן נכון אני לעשות למענו כל שביכולתי" השיב היהודי. ביקש הבעש"ט פיסת ניר, עט ודיו וכתב מכתב כלשהו. את המכתב נתן בתוך מעטפה, ועליה רשם את שמות הנמענים. היו אלה שמותיהם של שני פרנסים בקהילת ברודי. נתן הבעש"ט את האיגרת החתומה בידי הפונדקאי ואמר: בקשתי היא, כי אתה בעצמך תמסור אגרת זו ליעדה, אל תשגר אותה על ידי שליח ואף לא באמצעות הדואר. הניח הפונדקאי את המכתב בתוך כיסו ואמר: מבטיח אני למלא בעזר ה' את בקשת רבנו. בינתיים קרבו הבעש"ט והנלווים אליו אל פתח הפונדק, ברצותם לצאת לדרך. יצא הפונדקאי לפניהם אל האורווה, על מנת לרתום את הסוסים לעגלה, ושם באורווה, כשהתכופף להוציא את הרתמות ממקומן, נשמטה המעטפה מכיסו ונפלה לארגז סמוך. הפונדקאי שהיה עסוק במלאכתו, כלל לא שם לבו לאשר התרחש. עד מהרה יצא הבעש"ט ומקורביו לדרך. הפונדקאי ליווה אותם כברת דרך ארוכה, וכששב לביתו פרח עניין המכתב מזיכרונו לגמרי.

חלף פרק זמן ארוך, והמכתב כאילו נמחק מזיכרונו של הפונדקאי. במשך הזמן הזה הספיק להיות פעמיים במעז'בוז אצל הבעש"ט הקדוש, ואפילו אז לא נזכר במכתב. גם הבעש"ט לא הזכיר לו את דבר המכתב. ולכאורה, נראה היה כי עד יום מותו לא ייזכר בו. ואולם לא כך היה: ימים רעים באו על הפונדקאי. נתהפך עליו הגלגל. ראשית ירידתו נגרמה בשל הפריץ, אשר הפונדק היה שייך לו. הלה העלה את המחיר תמורת שכירת הפונדק. זו היתה רק ההתחלה, ובהמשך תכפו ובאו עליו צרות רבות, עד אשר נתרושש כליל ונאלץ לוותר על הפונדק ולחפש לו מטה לחם במקום אחר. באותה עת כבר לא היה הבעש"ט הקדוש בין החיים. שאלמלא כן היה בא אצלו הפונדקאי האומלל ומבקש את ברכתו. באין ברירה אסף הפונדקאי את מטלטליו והתכוון לפנות את הפונדק לבעלים החדשים. הלך מחדר לחדר וממחסן למחסן וקיבץ את החפצים העשויים להביא לו תועלת ברבות הימים. במהלך חיפושיו הגיע גם אל האורווה, והחל אוסף את שמצא שם בארגזים. באחד הארגזים הסב את תשומת לבו מכתב, שהיה מונח בקרקעית הארגז. הוא כבר הצהיב מיושן וניכר עליו כי מצוי הוא שם ימים רבים. הושיט הפונדקאי את ידו אל המכתב, ובהבחינו באותיות הרשומות על המעטפה הכיר בהן את כתב יד קדשו של הבעש"ט. אז נזכר: הן זהו המכתב שמסר לי הצדיק כששהה בפונדקי.

הביט הפונדקאי במכתב וכל גופו החל רועד. דמעות זלגו מעיניו, דמעות של צער וחרטה. עתה, בטוח היה שכל ירידתו וכל האסונות שפקדו אותו , באו עליו כיון שמעל בשליחותו של הבעש"ט הקדוש. "כיצד אוכל לסלוח לעצמי על שעכבתי את מכתבו של הבעש"ט זה חמש עשרה שנה?" התייפח הפונדקאי בחשכת האורווה. מי יודע מה כתוב בו, במכתב, ועד כמה היה נחוץ למסרו ליעדו. ובעצם, חלפה מחשבה בראשו, מי יודע אם אותם אנשים, שאליהם הפנה הבעש"ט את אגרתו, נמצאים עדיין בחיים? ואז בבת אחת, התנער הפונדקאי מבכיו והחליט: "אלך עכשיו אל ברודי העיר. אלך אפילו ברגל! ובלבד שאמצא את שני האנשים הללו, או את בני משפחותיהם, ואמסור לידיהם את המכתב!".

ימים רבים נדד הפונדקאי בדרכו לעיר ברודי, וכשסוף סוף הגיע למחוז חפצו היה שבור ורצוץ, עייף ויגע, והצמא והרעב נתנו בו את אותותיהם. עיר גדולה היא ברודי, והפונדקאי לא הכיר בה איש, פנה אפוא אל בית המדרש ושאל את השמש ואת המתפללים אם מכירים הם את שני הפרנסים ששמותיהם רשומים על מעטפת מכתבו של הבעש"ט. איש מבין הנוכחים לא הכירם. פנה אל זקני בית המדרש: הללו בוודאי זוכרים שמות מלפני חמש עשרה שנה,"בטוחים אנו", השיבוהו ", כי לא היו מעולם בברודי פרנסים הנושאים שמות

המשך בעמוד הבא...

כאלה, אין זאת אלא שטעה כותב המכתב והזכיר שמות שלא היו ולא נבראו!" אבל הפונדקאי עמד על דעתו: "את המכתב הזה כתב הבעש"ט הקדוש, ואין זה יתכן כי יד קדשו תטעה!"

עודנו עומד ומתווכח עם אנשי ברודי, והנה נכנסו נערים במרוצה אל בית המדרש, וקראו בצהלה: "נבחרו פרנסי החודש לעירנו - שנים עשר פרנסים" ומנה את שמותיהם.בין השמות נקבו הנערים גם בשני השמות שהיו רשומים על המעטפה שבידי הפונדקאי. בלא לומר מילה עזב הפונדקאי את בית המדרש ואץ לחפש את שני הפרנסים החדשים. סוף סוף מצאם ובידיים רועדות הגיש להם את האיגרת ששיני הזמן נגסו בה. וכך היה כתוב באיגרת: אל פלוני ואלמוני, פרנסי החודש ומנהיגי הקהילה בעיר ברודי, הנה, בבוא אליכם זה המוכ"ז (המוסר כתב זה,) השתדלו נא לטובתו כי איש הגון הוא וחי כל חייו בעושר, ועתה נהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו, ולכן, אני ישראל בן שרה בעל שם טוב, מבקש מכם כי תתאמצו לבוא לעזרתו". כשסיים ה"אוהב ישראל" מאפטא את הסיפור אמר לחסידיו: "אתם מתפלאים ומתפעלים, בוודאי על רוח הקודש של הבעש"ט, שצפה וראה מראש את שעתיד לבוא על אותו פונדקאי, ואילו אני מתפעל מאהבת ישראל שיקדה בלבו, עד כי מרוב אהבתו לכל אדם מישראל הביט בו ובמצבו במבט חודר, שהבהיר לו מה יהא גורל אותו אדם לאחר שנים רבות. ומסיבה זו השתדל לעזור לכל אדם גם לאחר שהוא עצמו כבר לא היה בעולם הזה".

שביבים / שאול שיף

"במקום הכי בזוי" / יוסף פלאי*

זהו סיפור על הרב חיים מיכאל דב וייסמנדל זצ"ל, דמות מיוחדת במינה, גדול בתורה וביראה, אשר בשנות הזעם של השואה הנוראה באירופה פעל רבות להצלת יהודים מציפורני הברזל של מכונת ההשמדה הגרמנית. הרב וייסמנדל פעל עם יהודים נוספים במסגרת ועד-הצלה ששכן בעיר ברטיסלבה (פרשבורג). הועד כונה "קבוצת העבודה" וחבריו הצליחו לפעול רבות למען חיי היהודים בסלובקיה באותן שנים החשוכות.

אחת הפעולות החשובות ביותר, וגם הנועזות ביותר, נעשתה ע"י משא ומתן עם קצין גרמני באס-אס, ימ"ש. המו"מ נוהל ע"י יהודי מפוקפק שבא במגע עם אותו קצין, אולם בשלב מסוים נעצר אותו יהודי והקשר נותק. חברי קבוצת העבודה רצו לחדש את הקשר עם הקצין ולמשימה המסוכנת נבחר אחד מהחברים, יהודי בשם אונדרי שטיינר (שלא היה שומר מצוות).

לפני לכתו למשימה, ברך אותו הרב וייסמנדל ואף נתן לו עצה: כאשר תעמוד לפני הקצין הנאצי הלבוש בהידור, עטור דרגות ועיטורים, ומלא יהירות וחשיבות עצמית - תדמיין לעצמך היטב כאילו אתה פוגש אותו במצב הכי פחות מכובד שהוא יכול להיות, כאשר הוא יושב בבית הכסא...

מיד כשנכנס אונדרי למשרדו של הקצין, התנפל עליו הרשע בצעקות חימה... לאונדרי, שידע היטב שהאירוע יכול בקלות להסתיים בכדור מאקדחו של הקצין, לא היה הרבה מה לעשות, אך תוך-כדי הצעקות הוא החל ליישם את עצת הרב ודמיין לעצמו את הקצין בבזיונו. וכך עלה קצה חיוך על שפתיו של אונדרי. הקצין ראה את החיוך וכעסו גבר עוד יותר... ואז אמר לו אונדרי: "אני רגיל לנהל משא ומתן כאשר יושבים ליד שולחן ומדברים בנחת. אינני יכול לנהל מו"מ כשאני עומד ואתה צועק עלי". מיד נרגע הקצין ואמר לאונדרי "בבקשה לשבת"... [את הסיפור שמעתי מר' יעקב פוקס, חוקר תולדות הרב וייסמנדל, ששמע מבעל המעשה]

ואולי לקח הרב וייסמנדל את הרעיון מפרשת השבוע: כאשר ה' שולח את משה להתרות בפרעה על המכה הראשונה, מכת דם, נאמר: "לך אל פרעה בבוקר הנה יוצא המימה", ופירש רש"י: "לנקביו, שהיה עושה עצמו אלוה ואומר שאינו צריך לנקביו, ומשכים ויוצא לנילוס ועושה שם צרכיו". כאשר אתה עומד לפני גוי רשע, בלון נפוח מלא גאווה היכול להטיל מורא ופחד על כל סביביו - תפוס אותו במקום הכי בזוי, כשהוא ערום מכל התלבושות הנוצצות שלו. כך לא יהיה לך שום פחד מפניו. כי אין לפחד משום דבר בעולם רק מהשם יתברך.

* מתוך "עוד יוסף חי"

ארץ ההשגחה הקדושה והנבואה / הרב תומר אנגלסמן

בסוף פרשת 'שמות' משה טוען לפני ה' "למה הרעתה לעם הזה" ובתחילת פרשת 'וארא' ה' עונה למשה שישראל תחת השגחתו הפרטית ושמצבם הגרוע הוא כדי להעצים את הנסים, שיוכיחו שיש השגחה על ישראל. למרות שבשלב זה עדיין לא קרו כל הנסים לישראל, שיוכיחו את ההשגחה. ה' רוצה לרתום את משה לשליחות ההצלה של ישראל מתוך אמונה שלימה, ולכן הוא מביא הוכחה לכך שישראל מושגחים על ידו.

ההוכחה שמביא לכך ה', היא העובדה שהוא הבטיח לאבות את ארץ ישראל: "וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען ארץ מגריהם אשר גרו בה" (ו', ד'). מסביר הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל, שכיוון שארץ ישראל היא ארץ שבה יש לה' השגחה פרטית

מיוחדת והיא מובטחת לישראל - מכאן שגם ישראל מתאימים לה והם מוכרחים להיות מושגחים על ידי הקב"ה . כך גם המלבי"ם מסביר, שהבטחת הארץ לישראל, היא מטרתה של כל צורת הגאולה המיוחדת, שהגיעה באמצעות נסים, אותות ומופתים. זאת, כדי להוכיח למצרים שעם ישראל נתון בהשגחה פרטית ולא יכול להישאר במצרים, שהיא ארץ שמתנהלת בחוקי טבע קבועים, אלא ישראל צריכים להגיע לארץ ישראל: "ארץ ההשגחה והקדושה ונבואה".

הבט לפנימיות!

הסיפור הבא ימחיש את מאמר חז"ל אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו:

אני שליח חב"ד בתאילנד. בשנה הראשונה לשליחותי הייתי יוצא לרחוב הקאוסן המפורסם בבנגקוק ומחפש אנשים שיבואו להשלים מניין. יום אחד בעודי עומד ברחוב אני רואה מרחוק בחור גדול מתקרב לעברי עם שער ארוך, קעקועים ועגילים, ראיתי שהוא ישראלי אבל הייתי בטוח שזה לא הטיפוס שיבוא להשלים מניין. הסתובבתי כדי לא להיתקל במבט שלו. אחרי דקה אני מקבל טפיחה על הכתף והבחור אומר לי: "חבדניק, אתה צריך מניין?" עניתי לו בנבוכות "כן" והוא מיד התחיל להסתובב ותוך כמה דקות חזר עם עוד 02 ישראלים. צעדנו כולנו ביחד לבית חב"ד והתפללנו מנחה. אחרי התפילה הבחור ניגש אלי ואמר: "אתה חדש פה, אני אלמד אותך איך מחפשים מניין... תפנה לכל מי שאתה רואה בלי להסתכל איך הוא נראה חיצונית, כאן כולם יבואו בשמחה להשלים מניין..."

אחרי כמה שנים פגשתי אותו כשטייל שוב בתאילנד, אמרתי לו "אתה אחד המורים הטובים שהיו לי!". אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו. הראיה שלנו לפעמים כל כך מצומצמת וקטנה שאנו רואים אדם בצורה שטחית וכבר מתייגים אותו במוחנו - מי הוא ומה הוא. אם קצת נבדוק, נבין שמאחורי המעטפת המטעה שלו מסתתרת אישיות נפלאה עם מידות וערכים כבירים. האמת, שגם אנו נרצה שכאשר יסתכלו עלינו יראו קודם את מה אנו באמת ולא רק על מראנו החיצוני. הסתכלות נכונה על כל יהודי תביא לאהבת כל אחד בעם ישראל באשר הוא ולישועה קרובה.

נשלח על ידי "רונן מהחיזוק היומי" / פורסם במבט לחיים

תפילה לעני כי...תעזור

ר' שלומי'ה, שד"ר (שליח דרבנן) נוהג לבקרני בכל יום ב' שלאחר שבת מברכים ולקבל ממני תרומה קבועה. ביום ב' לאחר ראש חודש טבת לא בא. בערב ראש חודש שבט חזר והופיע. שאלתי מה קרה והוא ענה "הייתי בסידני באוסטרליה". מה חיפשת שם? שאלתי. ענה לי:" בחנוכה הוזמנתי אל אחד מראשי הקהילה כשליח מצווה. בערב נאספו בקניון הגדול שבמרכז העיר יהודים רבים להדלקת נר חנוכה בניגון ובזמר כמנהג חב"ד. לפתע הופיעה כנופיית מוסלמים ושמאלנים ותקפו את הקהל המתרונן. כנגדם יצאה קבוצת צעירים אוסטרלים פנקיסטים מגודלי שיער ובעלי תסרוקות משונות והפליאו מכותם בתוקפים. פרצה קטטה אלימה ובתוך כך הגיעו ניידות משטרה בצפירות. על המלאכה ניצחה בחורה עם כרבולת ג'ינג'ית שקראו לה גו'גה. במכות קאראטה ובצעקות הבריחה את חבורת הערבים התוקפנית והם נסו מפניה באימה. חשבתי להסתלק והבחנתי שתרמילי נעלם. מה יכול יהודי כמוני לעשות בלי פספורט ובלי כסף, גם את השפה בקושי אני יודע." ר' שלומי'ה המשיך וסיפר שהתיישב על ספסל והתחיל לומר תהילים. כשהגיע לפסוק "תפילה לעני כי יעטוף" פרץ בבכי וחזר ושר שוב ושוב את הפסוק בניגון הידוע. לפתע ניגשה אליו גו'גה הפנקיסטית הפראית זרקה אליו את התיק האבוד ורמזה לו בתנועת יד להסתלק, ואכן כך עשה. יומיים אח"כ כשסיים את שליחותו ובהצלחה, חזר ארצה. במטוס ראה את אותה גו'גה יושבת ואומרת תהילים. נדהם פנה אליה באנגלית הרצוצה שבפיו והיא ענתה לו בעזות:" למה מה? דבר אלי נורמלי". לר' שלומי'ה הנדהם נעלמו המילים. גו'גה סיפרה לו שהיא קצינה קרבית בצה"ל שיצאה לחופשת מחלה בעקבות הפינוי של גוש קטיף אשר מלאה בו תפקיד בכיר. לאחר הפינוי אחזה ייסוריי מצפון עד שהתמוטטה נפשית. כדי לנוח נשלחה אל דודה אשר באוסטרליה שם צרף אותה בן דודה לחבורתו הפנקיסטית. שם עלתה לגדולה והפכה למנהיגתם. כשראתה את ר' שלומי'ה בוכה ושמעה את הניגון "תפילה לעני כי יעטוף" נזכרה במשפחה שפינתה ובשיר ששרו כולם בבכייה, ובאחת חזרו אליה כל המראות והתחושות של הפינוי. היא הזדעזעה אספה את חפציה וחזרה לישראל. "והנה אני פה במטוס והכל בגללך, את התהלים קיבלתי בשדה התעופה מאיזה חב"דניק ואני מחפשת את הפרק עם הפסוק הזה ". ר' שלומי'ה שומר על קשר עם הקצינה עד היום, שבינתיים נישאה והקימה משפחה, ושערה הג'ינג'י מכוסה כנהוג וכהלכה.

תנועת אריאל

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות
והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il